

NVO MANS

Dalmatinska 188, 81000 Podgorica; mans@t-com.me;

Ministarstvo pravde

PRIMJEDBE, PREDLOZI I SUGESTIJE

Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću

Primjedba/predlog/sugestija 1: Član 1 Nacrta

Nacrtom se briše mogućnost oduzimanja imovinske koristi od članova porodice učinioca, kako iz člana 1, tako i niza drugih članova Zakona. Umjesto toga oni se tretiraju kao treća lica, gdje postoji obaveza tužilaštva da dokazuje da je imovina koja se vodi na njih u stvarnom vlasništvu okrivljenog lica. Na taj način se sužava primjena ovog Zakona u odnosu na vežeće rješenje. Stoga smatramo da treba brisati sve članove Nacrta kojima se te izmjene predviđaju. Izmjenom kojom se članovi porodice učinioca više ne tretiraju direktno kao subjekti za oduzimanje imovinske koristi, već kao treća lica, zahtijeva se od tužilaštva da dokaže da je imovina, koja se formalno vodi na članove porodice učinioca, u stvarnosti vlasništvo okrivljenog lica.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 1:

U praksi, dokazivanje da je imovina zapravo vlasništvo učinioca, a ne njegovih članova porodice, može biti složeno i zahtjevno. To može uključivati komplikovane finansijske istrage i analizu transakcija i vlasničkih struktura, što dodatno opterećuje resurse tužilaštva. Pored toga, postoji rizik da će se ovakvim pristupom omogućiti učiniocima da efikasnije skrivaju imovinsku korist stečenu kriminalnom djelatnošću, prenoseći imovinu na članove porodice ili koristeći složene pravne i finansijske aranžmane za prikriivanje stvarnog vlasništva.

Njime se potencijalno sužava primjena zakona u borbi protiv kriminala, čineći postupak oduzimanja imovine manje efikasnim i težim za sprovođenje. Time se može umanjiti odvratajući efekat zakona, koji bi trebao da onemogućava kriminalne aktivnosti tako što bi učiniocima otežao da zadrže imovinsku korist stečenu nezakonitim putem.

Primjedba/predlog/sugestija 2: Član 8 Nacrta

Za razliku od člana 14 važećeg Zakona koji se Nacrtom briše, član 10b predviđa da policija može, a ne da mora samoinicijativno ili po zahtjevu državnog tužioca preduzimati potrebne mjere za otkrivanje i identifikovanje imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 2:

Ovakva promjena bi mogla oslabiti napore u borbi protiv kriminala time što se smanjuje obaveznost djelovanja policije. Bez jasno definisane dužnosti da preduzima mjere za identifikaciju imovinske koristi stečene kriminalom, postoji rizik od neujednačene prakse i mogućnosti da neki slučajevi ostanu neistraženi. To bi moglo dovesti do situacije u kojoj se kriminalne aktivnosti i njihove koristi lakše prenebregavaju ili zanemaruju, čime se potkopava cilj zakona da se oduzme imovina stečena nezakonitim putem.

Primjedba/predlog/sugestija 3: Član 9 Nacrta

Smanjuje se potrebni standard dokazivanja da je imovinska korist stečena kriminalnom djelatnošću u odnosu na važeći Zakon (osnovi sumnje umjesto osnovana sumnja), ali se istovremeno zahtijeva veći standard dokazivanja da je izvršeno krivično djelo (osnovana sumnja ili osnov sumnje), čime faktički uslovi za pokretanje postupka oduzimanja imovine postaju strožiji.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 3:

Promjena standarda dokazivanja u nacrtu zakona, iako može izgledati kao pokušaj postizanja boljeg balansa između efikasnosti u suzbijanju kriminala i zaštite prava pojedinaca, nosi sa sobom određene rizike i potencijalne negativne posljedice.

Povećanje standarda dokazivanja za pokretanje postupka oduzimanja imovine može biti shvaćeno kao prepreka u efikasnoj borbi protiv kriminala. Ako organi gonjenja moraju zadovoljiti strožiji standard dokazivanja da bi pokrenuli postupak oduzimanja, to bi moglo usporiti ili čak onemogućiti oduzimanje imovine stečene kriminalnim putem, čime se kriminalcima pruža dodatni sloj zaštite i olakšava im se zadržavanje nezakonito stečene imovine.

Primjedba/predlog/sugestija 4: Član 10 Nacrta

Državni tužilac se obavezuje da u toku finansijske istrage pozove lice čija imovina je predmet te istrage da se izjasni na okolnosti o podacima i dokazima vezanim za imovinu, prihode i troškove života tog lica. Na taj način tom licu se omogućava da prije nego što njegova imovina bude zamrznuta odlukom suda sazna da je ona predmet istrage i da pokuša da je otuđi.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 4:

Pozivanje lica da se izjasni o okolnostima svoje imovine prije nego što sud donese odluku o zamrzavanju te imovine može im omogućiti da preduzmu korake za otuđenje ili prikrivanje imovine kako bi izbegli njeno eventualno oduzimanje. To bi potencijalno moglo otežati ili čak onemogućiti napore organa gonjenja da efikasno oduzmu imovinsku korist stečenu kriminalnom delatnošću. Ovakva odredba može omogućiti kriminalcima da izbjegnju pravdu. Ovo bi moglo biti posebno problematično u slučajevima gdje se sumnja na složene šeme pranja novca ili druge sofisticirane metode kriminala, kada je brzo i efikasno djelovanje ključno za uspjeh istrage.

Primjedba/predlog/sugestija 5: Član 12 Nacrta

Dok je članom 14 važećeg Zakona predviđena obaveza drugih subjekata da policiji dostave podatke u vezi sa finansijskom istragom, brisanjem ovog člana ta obaveza više nije jasno predviđena ovim Zakonom, već se u članu 13 propisuje da ti organi moraju podatke dostaviti tužiocu. Kako je članom 10b nacrta predviđeno da policija može samoinicijativno preduzimati potrebne mjere za otkrivanje i identifikovanje imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću, onda je potrebno obavezati organe da u tim slučajevima informacije dostave policiji.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 5:

Promjena kojom se izostavlja izričita obaveza subjekata da policiji dostavljaju podatke relevantne za finansijsku istragu, preusmjeravajući ovu obavezu ka dostavljanju podataka isključivo tužiocu, može biti dvostruko problematična.

Prvo, uklanjanjem obaveze dostavljanja informacija direktno policiji, moguće je smanjiti efikasnost i brzinu kojom se finansijske istrage sprovode. Policija bi trebala da djeluje kao prva linija u otkrivanju i istraživanju kriminalnih aktivnosti, uključujući i one koje uključuju imovinsku korist stečenu kriminalom. Ova sposobnost policije da brzo reaguje i preduzme odgovarajuće korake u ranim fazama istrage je ključna za uspješno sprječavanje, otkrivanje, i zapljenu imovine stečene kriminalom.

Drugo, preusmjeravanje obaveze dostavljanja informacija isključivo tužiocu može dodatno opteretiti već preopterećeno tužilaštvo, te potencijalno usporiti proces istrage. Tužilaštvo je ključno za vođenje i usmjeravanje istraga, ali je njihov kapacitet da brzo obrađuju velike količine informacija ograničen. Ova promjena može dovesti do situacije u kojoj se gubi vrijedno vrijeme potrebno za razmjenu informacija između policije i tužilaštva, što kriminalcima može pružiti više vremena da sakriju ili prenesu svoju imovinu, otežavajući napore organa gonjenja da zakonito oduzmu imovinu stečenu kriminalom.

Primjedba/predlog/sugestija 6: Član 13 Nacrta

Drugi organi (policija, vojna policija, organi uprave nadležni za poslove poreza, carina i sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma, kao i drugi organi) više ne mogu da predlože osnivanje finansijskog istražnog tima, kao što je to predviđeno važećim Zakonom, već to može, a ne mora, uraditi samo državni tužilac.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 6:

Uklanjanje mogućnosti da drugi organi, uključujući policiju, vojnu policiju, i one nadležne za poreze, carine, sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma, predlože osnivanje finansijskog istražnog tima, koncentriše ovu moć isključivo u rukama državnog tužioca. Ova promjena ima potencijalno značajne implikacije za proces istraživanja finansijskog kriminala.

Prvo, državni tužilac stavlja se u poziciju glavnog aktera u odlučivanju o pokretanju složenih finansijskih istraga. Dok tužilac već ima ključnu ulogu u procesuiranju kriminalnih djela, ovakva centralizacija može imati za posljedicu usporenje procesa donošenja odluka. U situacijama gdje je brza reakcija ključna, kao što je zamrzavanje imovine prije nego što može biti prenešena ili sakrivena, ovaj model može ograničiti efikasnost.

Drugo, smanjuje se multidisciplinarni pristup istraživanju finansijskog kriminala. Finansijski istražni timovi, koji uključuju eksperte iz raznih oblasti, ključni su za efikasno adresiranje složenih slučajeva finansijskog kriminala koji često prelaze granice jedne jurisdikcije ili oblasti ekspertize. Ograničavanje mogućnosti da se takvi timovi formiraju na prijedlog različitih organa može smanjiti sposobnost sistema da se brzo i efikasno odgovori na izazove koje predstavlja finansijski kriminal.

Treće, ovakva promjena može dodatno opteretiti tužilaštvo, koje već nosi veliki teret u procesu istraživanja i procesuiranja kriminala. S obzirom na složenost i obim finansijskog kriminala, efikasnost u borbi protiv ovog tipa kriminala često zavisi od sposobnosti različitih organa da dijele informacije i resurse. Centralizacijom odlučivanja kod tužilaštva postoji rizik od stvaranja uskog grla u procesu, što može umanjiti ukupnu efikasnost sistema.

U kontekstu borbe protiv finansijskog kriminala, ključno je očuvati i promovisati multidisciplinarni pristup koji omogućava brzu i efikasnu reakciju. Razmatranje mogućnosti za bolju koordinaciju i saradnju između različitih organa, umjesto ograničavanja inicijative na jedan entitet, može biti korisno za poboljšanje ukupne efikasnosti i efektivnosti u borbi protiv finansijskog kriminala.

Primjedba/predlog/sugestija 7: Član 16 Nacrta

Uvodi se rok u kome se mora okončati finansijska istraga i to najviše šest mjeseci po pravosnažnosti presude za propisana krivična djela, za razliku od važećeg Zakona u kome takav rok ne postoji već se propisuje da tužac završava finansijsku istragu kada utvrdi da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno.

Smatramo da u situaciji u kojoj državno tužilaštvo nema obezbijeden direktan pristup podacima, kao ni adekvatne kapacitete za sprovođenje kompleksnih finansijskih istraga, koje mogu podrazumijevati i dugotrajnu razmjenu podataka u okviru međunarodne saradnje, ovakvo rješenje može imati veoma loše efekte i dovesti do obustavljanja istraga u slučajevima u kojima postoji značajna imovina stečena kriminalnom djelatnošću.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 7:

Uvođenje šestomjesečnog roka za okončanje finansijske istrage nakon pravosnažnosti presude za određena krivična djela predstavlja značajnu promjenu u odnosu na prethodni pristup, gdje je tužilac imao diskreciono pravo da završi istragu kada procijeni da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno. Ova promjena ima potencijalno duboke implikacije na efikasnost pravosudnog sistema u borbi protiv finansijskog kriminala, naročito u kontekstu složenosti finansijskih istraga.

Finansijske istrage, po svojoj prirodi, mogu biti izuzetno kompleksne i zahtijevati detaljno ispitivanje velike količine podataka, uključujući transakcije, računovodstvene knjige, i međunarodne finansijske tokove. Ovakve istrage često zahtijevaju specijalizovanu ekspertizu i mogu uključivati saradnju s inostranim jurisdikcijama, što dodatno komplikuje i produžava proces.

Postavljanje striktnog šestomjesečnog roka za završetak finansijske istrage može dovesti do nekoliko negativnih ishoda:

1. **Površnost u istragama:** Rok može primorati tužioce da žure sa završetkom istraga kako bi ispoštovali zakonski rok, što može dovesti do manje temeljnih istraga i slabijeg kvaliteta dokaza.

To bi moglo uticati na sposobnost pravosuđa da efikasno procesuiru i dokazuje slučajeve finansijskog kriminala.

2. **Obustava istraga:** U slučajevima gdje je evidentno da istraga ne može biti završena unutar šest mjeseci, postoji rizik da će istrage biti obustavljene ili zanemarene. To bi moglo omogućiti osobama koje su se okoristile kriminalnim aktivnostima da zadrže svoju imovinu bez straha od pravne reperkusije.
3. **Izazovi u međunarodnoj saradnji:** Finansijske istrage koje zahtijevaju međunarodnu saradnju mogu biti posebno izazovne za završetak u kratkom vremenskom okviru. Ograničenje roka na šest mjeseci može onemogućiti efektivnu međunarodnu saradnju, koja je ključna za borbu protiv transnacionalnog finansijskog kriminala.
4. **Pravna nesigurnost i nejednakost:** Strogi rokovi mogu dovesti do pravne nesigurnosti i percepcije nejednakosti pred zakonom, posebno ako se rokovi primjenjuju selektivno ili ako dođe do obustave istraga zbog tehničkih prepreka, a ne zbog nedostatka dokaza.

S obzirom na ove izazove, predloženi rok od šest mjeseci za završetak finansijskih istraga mogao bi potencijalno da ugrozi pravdu i efikasnost u borbi protiv finansijskog kriminala. Umjesto striktnih rokova, pristup koji omogućava fleksibilnost, uz istovremeno osiguranje odgovarajućih resursa i podrške tužilaštvu za vođenje temeljitih i efikasnih istraga, mogao bi biti efikasniji način za adresiranje složenosti finansijskog kriminala.

Primjedba/predlog/sugestija 8: Član 20 Nacrta

Previše je kratak rok od samo osam dana državnom tužilaštvu da podnese obrazloženi predlog za određivanje privremene mjere obezbjeđenja koju je tužilac donio naredbom, ili će ta mjera biti ukinuta. Na taj način se, imajući u vidu kapacitete tužilaštva, bespotrebno ugrožava postupak oduzimanja imovine stečene kriminalnom djelatnošću, jer je logično da će ta lica, u slučaju ukidanja te mjere zbog nepostupanja tužilaštva u propisanom roku, pokušati da je otuđe, odnosno prikriju i tako onemoguće njeno trajno oduzimanje.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 8:

Uvođenje roka od samo osam dana za državno tužilaštvo da podnese obrazloženi predlog za privremene mjere obezbjeđenja, koje su već određene naredbom tužioca, predstavlja značajan pritisak na tužilaštvo i može imati niz negativnih posljedica na proces oduzimanja imovine stečene kriminalnom djelatnošću. Ovo može ugroziti temeljnu svrhu ovih mjera, koja će spriječiti osumnjičene da raspolože imovinom koja bi mogla biti predmet oduzimanja u kasnijoj fazi postupka.

Tužilaštvo se suočava sa ograničenim resursima i velikim opterećenjem predmeta, što čini izazovom brzo reagovanje unutar tako kratkog roka. U praksi, to znači da tužioci moraju brzo sakupiti i predstaviti detaljne dokaze i argumente u prilog zahtjevu za privremene mjere, što može biti teško postići bez kompromitovanja kvaliteta predloženih mjera.

Ako tužilaštvo ne uspije da podnese obrazloženi predlog unutar osmodnevnog roka, postoji rizik da će privremena mjera obezbjeđenja biti ukinuta. To bi otvorilo mogućnost osumnjičenicima da otuđe ili prikriju svoju imovinu, čime se značajno smanjuje šansa za njenim kasnijim oduzimanjem. To ne samo da ugrožava proces pravde već i omogućava kriminalcima da zadrže korist stečenu nezakonitim putem.

Kratki rokovi mogu dovesti do pravne nesigurnosti i povećati pritisak na pravosudni sistem, što može uticati na njegovu ukupnu efikasnost. Pritom, krucijalna je ravnoteža između potrebe za brzim djelovanjem u cilju osiguranja imovine i potrebe za temeljitom pripremom i obrazloženjem pravne akcije. Prekratki rokovi mogu ugroziti ovu ravnotežu.

Primjedba/predlog/sugestija 9: Član 21 Nacrta

Nerazumljivo je iz kog razloga se ukida ročište za odlučivanje o predlogu za određivanje privremene mjere obezbjeđenja, kada je važećim Zakonom propisan veoma kratak rok za njegovo održavanje. Umjesto toga sudija za istragu donosi rješenje na koje ima pravo žalbe tužilaštvo, odnosno druga strana. Dodatno, u slučaju podnošenja žalbe, predviđa se da imalac, odnosno vlasnik, to jest njihov branilac može, a ne da mora dostaviti dokaze o porijeklu imovinske koristi. Time se otvara ogroman prostor za žalbe koje se pozivaju isključivo na proceduralne razloge i onemogućava sudu uvid u dokaze kako je sporna imovina stvarno stečena.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 9:

Ukidanje ročišta za odlučivanje o predlogu za određivanje privremene mjere obezbjeđenja predstavlja značajnu promjenu u procesu koji može imati višestruke negativne implikacije na pravednost i transparentnost pravosudnog postupka.

Ročište pruža platformu za otvorenu raspravu i predstavljanje dokaza i argumenata obje strane. Njegovo ukidanje i prelazak na sistem gdje sudija za istragu samostalno donosi odluke, uz mogućnost žalbe, može smanjiti transparentnost procesa. Bez ročišta, manje je prilika za neposrednu raspravu o meritumu predmeta, što može negativno uticati na pravednost odluka.

Ovo je posebno značajno imajući u vidu raširenu korupciju u sudstvu, kao i sumnju da postoji infiltracija organizovanog kriminala u tu granu vlasti, a i činjenicu da nije proveden veting.

Mogućnost žalbe na odluku sudije za istragu, uz odredbu koja omogućava, ali ne obavezuje, imaooca ili vlasnika imovine (ili njihovog branioca) da dostavi dokaze o porijeklu imovinske koristi, otvara prostor za žalbe zasnovane primarno na proceduralnim razlozima. To može dovesti do zloupotrebe sistema žalbi kako bi se otegao postupak i izbeglo efikasno oduzimanje imovine stečene kriminalnom aktivnošću. Sistem u kojem strane "mogu", a ne "moraju" dostaviti dokaze može otežati sudu da dobije sveobuhvatan uvid u porijeklo sporne imovine. Ako strane biraju da ne dostave dokaze, sud može biti primoran da donosi odluke na osnovu nepotpunih informacija, što može uticati na pravilnost i pravednost odluke.

Primjedba/predlog/sugestija 10: Član 27 Nacrta

Ukidaju se uslovi propisani važećim Zakonom u kojima vijeće neće usvojiti žalbu imaooca, na primjer ako postoji opasnost da će naknadno oduzimanje biti onemogućeno ili otežano. Ovo je posebno značajno u slučaju imovine koja je u vlasništvu off shore kompanija koja može, bez znanja nadležnih organa u Crnoj Gori, biti ugašena ili ta imovina može biti prenijeta na drugu off shore kompaniju.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 10:

Ukidanjem uslova pod kojima vijeće neće usvojiti žalbu imalaca imovine, posebno u situacijama kada postoji opasnost od onemogućavanja ili otežavanja naknadnog oduzimanja imovine, otvara se značajna pravna praznina koja može imati štetne posljedice za efikasnost borbe protiv finansijskog kriminala i korupcije.

Specifičnost imovine u vlasništvu off shore kompanija leži u tome što je takva imovina često veoma mobilna i može se lako i brzo prenijeti iz jedne jurisdikcije u drugu. U kontekstu ove izmjene, ukoliko se eliminišu predviđeni uslovi koji sprečavaju usvajanje žalbe u slučaju opasnosti od otežanog naknadnog oduzimanja, to direktno olakšava uklanjanje ili skrivanje imovine od strane imalaca pre nego što pravosudni organi uspiju da sprovedu oduzimanje.

S obzirom na to da se off shore kompanije često koriste za prebacivanje imovine preko granica i jurisdikcija, ovakva promena može otežati međunarodnu saradnju i praćenje tokova imovine. To može rezultirati značajnim komplikacijama i otežanom pravnom borbom protiv međunarodnog finansijskog kriminala.

Povjerenje javnosti u efikasnost pravosudnog sistema i sposobnost države da se suprotstavi finansijskom kriminalu i korupciji može biti ozbiljno narušeno ukoliko se stekne percepcija da pravni sistem nije opremljen da spriječi manipulaciju i zloupotrebu pravnih mehanizama za zaštitu imovine stečene nezakonitim putem.

Primjedba/predlog/sugestija 11: Član 29 Nacrta

Važećim Zakonom je propisano da se privremena mjera obezbjeđenja određena u istrazi, ukida po službenoj dužnosti ako u roku od dvije godine od dana donošenja rješenja o njenom određivanju optužnica ne stupi na pravnu snagu.

Rješenje iz Nacrta po kome se u takvim slučajevima ne može ponovo podnijeti predlog za utvrđivanje takve mjere u odnosu na istu imovinu je posebno problematično rješenje zbog poznatih problema vezanih za neažurnost rada sudova. To bi u praksi moglo dovesti do otuđenja te imovine u toku sudskog postupka i onemogućavanja njenog trajnog oduzimanja čak i u slučajevima kada lice bude osuđeno.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 11:

Izmjena predviđena Nacrtom zakona, kojom se sprečava ponovno podnošenje predloga za utvrđivanje privremene mjere obezbjeđenja u odnosu na istu imovinu nakon što se takva mjera ukine ukoliko optužnica ne stupi na pravnu snagu u roku od dvije godine, predstavlja značajan korak unazad u efikasnoj borbi protiv finansijskog kriminala i korupcije.

Poznati problemi neažurnosti sudova mogu dovesti do značajnih kašnjenja u sudskim procesima, često izvan kontrole tužilaštva i drugih organa koji sprovode pravdu. Ovom izmjenom se pravno reguliše situacija koja faktički kažnjava pravosudni sistem za vlastitu neažurnost, umesto da traži rješenja za ubrzavanje procesa i efikasnije sprovođenje pravde.

Ako se imovina koja je predmet privremene mjere obezbjeđenja otuđi u periodu nakon ukidanja privremene mjere i prije podnošenja nove optužnice ili u toku sudskog postupka, to može ozbiljno ugroziti mogućnost države da trajno oduzme imovinu stečenu kriminalnom delatnošću. Takva situacija otvara vrata za zloupotrebe, gdje pojedinci mogu iskoristiti pravne praznine i tehničke probleme unutar pravosudnog sistema da zaštite imovinu stečenu nelegalnim aktivnostima.

Ova izmjena ograničava alate i mehanizme na raspolaganju pravosudnom sistemu za sprečavanje i sankcionisanje finansijskog kriminala. Privremene mjere obezbjeđenja predstavljaju ključan instrument u sprečavanju rasipanja ili skrivanja imovine tokom trajanja sudskih procesa, i kao takve, trebalo bi da budu fleksibilno upotreblijive u skladu sa dinamikom sudskog procesa.

Primjedba/predlog/sugestija 12: Član 30 Nacrta

Rok do šest mjeseci u kome tužilac mora podnijeti zahtjev za trajno oduzimanje imovinske koristi propisan Nacrtom je četiri puta kraći od važećeg zakonskog rješenja koje predviđa dvije godine. Imajući u vidu ograničene kapacitete tužilaštva i kompleksnost istraga vezanih za oduzimanje imovine, kao što je to navedeno i u prethodnim komentarima, smatramo da propisivanje ovako kratkog roka može u praksi onemogućiti oduzimanje vrijedne imovine.

Ovako kratak rok je posebno problematičan u slučajevima kada se utvrdi da se krivični postupak ne može nastaviti zbog smrti, bolesti, bjekstva, imuniteta, amnestije, odnosno pomilovanja učinioa krivičnog djela, jer tada tužilaštvo ima znatno manje vremena da sprovede finansijsku istragu i utvrdi kojom imovinom to lice raspolaže.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 12:

Uvođenje strožijeg roka od samo šest mjeseci za podnošenje zahtjeva za trajno oduzimanje imovinske koristi, u poređenju sa prethodnim zakonskim okvirom koji je predviđao dvije godine, predstavlja izazov u pravosudnom sistemu koji se već suočava sa ograničenim kapacitetima i složenošću istraga vezanih za finansijski kriminal.

Tužilaštva rade sa ograničenim resursima, uključujući ljudski kapital i tehničku opremljenost. Složenost finansijskih istraga, koje mogu uključivati proučavanje kompleksnih finansijskih transakcija, međunarodnu saradnju i analizu velike količine podataka, zahtijeva vrijeme i pažnju. Stavljanje pritiska na tužilaštvo da u kratkom roku od šest mjeseci kompletira ove procese može negativno uticati na kvalitet i temeljitost istraga.

Finansijske istrage, posebno one koje se bave pranjem novca ili drugim oblicima finansijskog kriminala, inherentno su složene. Često uključuju tragove koji vode kroz višestruke jurisdikcije i zahtijevaju saradnju sa stranim vlastima. Kratak rok može dodatno komplikovati ovaj već izazovan proces, posebno u situacijama gdje je potrebno duže vrijeme za dobijanje međunarodne pravne pomoći.

Posebno je problematično u slučajevima kada se krivični postupak ne može nastaviti iz razloga kao što su smrt, bolest, bjekstvo, imunitet, amnestija ili pomilovanje učinioa. Ovi slučajevi predstavljaju izazove za pravosudni sistem i zahtijevaju dodatno vrijeme za prilagođavanje i pronalaženje alternativnih pravnih rješenja.

Postoji stvarni rizik da zbog ograničenog vremenskog okvira neke istrage neće biti završene na vrijeme, što bi moglo rezultirati propuštanjem prilike za oduzimanje značajne imovinske koristi stečene kriminalnim djelatnostima. To bi imalo direktno negativan uticaj na borbu protiv kriminala i korupcije, kao i na opšte povjerenje u pravosudni sistem.

Primjedba/predlog/sugestija 13: Član 41 Nacrta

Treba propisati obavezu donošenja posebnog podzakonskog akta kojim će se propisati u kojim slučajevima i na koji način se lako kvarljiva roba i životinje koje su oduzete mogu ustupiti u humanitarne svrhe kako ne bi došlo do zloupotreba. Posebno treba propisati da se oni ne mogu ustupiti licima koja se na bilo koji način mogu povezati sa onim licima od kojih je ta imovina oduzeta.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 13:

Prijedlog za propisivanje obaveze donošenja posebnog podzakonskog akta, koji bi detaljno regulisao postupanje sa lako kvarljivom robom i životinjama koje su oduzete u sklopu krivičnih postupaka, nudi praktično rješenje za nekoliko ključnih problema s kojima se pravosudni sistem može suočiti prilikom upravljanja ovakvom vrstom imovine.

Pravilnim upravljanjem lako kvarljivim robama i životinjama, može se osigurati njihovo iskorištavanje u humanitarne svrhe, kao što su donacije ustanovama koje se bave socijalnom zaštitom ili skloništima za životinje. Ovo ne samo da smanjuje troškove skladištenja i održavanja oduzete imovine, već i doprinosi opštem dobru.

Jasno definisanje postupaka za ustupanje oduzete imovine u humanitarne svrhe pomaže u prevenciji potencijalnih zloupotreba. Ovo uključuje sprečavanje vraćanja imovine direktno ili indirektno licima od kojih je oduzeta, što može obuhvatiti zabranu ustupanja imovine organizacijama ili pojedincima koji su na bilo koji način povezani sa prvobitnim vlasnicima.

Implementacija detaljnih pravila i procedura putem podzakonskih akata doprinosi većoj transparentnosti sistema. To uključuje javnu dostupnost informacija o tome kako se oduzeta imovina iskorištava, što može povećati povjerenje javnosti u institucije.

Primjedba/predlog/sugestija 14: Član 42 Nacrta

Nacrtom se nadležni organi obavezuju da u okviru molbi za međunarodnu saradnju navedu okolnosti iz kojih proizilazi osnov sumnje da je imovinska korist stečena kriminalnom djelatnošću. To podrazumijeva veći stepen dokazivanja u odnosu na važeće zakonsko rješenje kojim se predviđa da iz tih okolnosti mora proizilaziti samo osnov sumnje.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 14:

Uvođenje strožeg standarda dokazivanja u kontekstu molbi za međunarodnu saradnju, gdje se zahtijeva da nadležni organi navedu okolnosti iz kojih proizilazi osnov sumnje da je imovinska korist stečena kriminalnom djelatnošću, može nositi sa sobom niz negativnih implikacija.

Povećani zahtjevi za dokazivanjem mogu otežati međunarodnu saradnju, posebno u ranoj fazi istrage. Zahtjev za detaljnije i konkretnije dokaze prije slanja molbe za međunarodnu saradnju može značajno produžiti vrijeme potrebno za pripremu takvih molbi. U situacijama gdje je brzina od ključne važnosti, ovo može predstavljati značajan nedostatak.

Stroži zahtjevi za dokazivanjem mogu zahtijevati veće resurse, uključujući vrijeme i stručnost, što može dovesti do povećanja troškova za pravosudne organe. U kontekstu ograničenih budžeta, to može stvoriti dodatni pritisak na već preopterećene pravosudne sisteme.

Ako su zahtjevi za dokazivanjem previše strogi, postoji rizik da legitimne istrage budu otežane ili spriječene zbog nedostatka početnih dokaza. To može ograničiti sposobnost države da efikasno saraduju u borbi protiv međunarodnog kriminala, uključujući pranje novca i finansiranje terorizma.

Primjedba/predlog/sugestija 15: Član 43 Nacrta

Smatramo da će uvođenje ovakvog rješenja dovesti do brojnih proceduralnih propusta u vezi sa tim koji zakon treba da bude primijenjen u postupcima koji su započeti i da to pitanje treba konzistentno urediti članom 84b.

Obrazloženje primjedbe/predloga/sugestije 15:

Uvođenje novih zakonskih odredbi ili izmjena postojećih uvijek nosi sa sobom izazove u primjeni, posebno u prelaznom periodu. Uvođenje predloženog rješenja bi moglo dovesti do proceduralnih propusta u vezi s primjenom zakona u postupcima koji su već započeti.

Tužioc i sudije mogu imati različite interpretacije o tome koji zakon se primjenjuje na konkretni slučaj, što može usporiti pravosudni proces. Bez jasne regulative o tome kako uskladiti stare i nove zakonske odredbe, mogu se pojaviti situacije u kojima se odredbe međusobno sukobljavaju. To može dovesti do pravnih dilema i izazova u tumačenju zakona, što dodatno komplikuje pravosudne postupke. To posebno dolazi do izražaja u složenim slučajevima koji zahtijevaju detaljnu analizu i primjenu zakona.

Promjene zakona mogu uticati na prava i očekivanja stranaka u postupku, posebno ako se novi zakon retroaktivno primjenjuje na tekuće slučajeve. To može dovesti do osporavanja pravne osnove za već preduzete radnje ili odluke.

Vanja Čalović Marković,
Izvršni direktor NVO MANS-a